नित्यकर्म

(વૈદિક સંધ્યા અને અગ્નિ હોત્ર)

છપાવી પ્રગટ કરનાર

ગણેશશંકર જીણાભાઈ [illegible]ભાઈ

[illegible] સ્કુલ માસ્તર

ગોપીતળાવ-સુરત

છાપનાર –

રેવુભાઈ લલ્લુભાઈ દેશાઈ

" શ્રી અનાવિલ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ "

સગ્રામપુરી ભાગળ-સુરત

કીમત રૂ ૦-૧-૦

માનવ સમાજના નિયમ.

(૧) સર્વ સત્ય વિદ્યા અને જે પદાર્થ વિદ્યાથી જણાય છે, તે સર્વનુ આદિમૂલ પરમેશ્વર છે

(૨) ઇશ્વર સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ, નિરાકાર, સર્વશક્તિમાન, ન્યાયકારી, દયાળુ, અજન્મા, અનન્ત, નિર્વિકાર, અનાદિ, અનુપમ, સર્વાધાર, સર્વેશ્વર સર્વવ્યાપક, સર્વાન્તર્યામી, અજર, અમર, અભય, નિત્ય પવિત્ર અને સૃષ્ટિકર્તા છે એવા ઇશ્વરની ઉપાસના કરવી યોગ્ય છે

(૩) ચાર વેદો સત્યવિદ્યાના પુસ્તક છે વેદનુ ભણવુ, ભણાવવુ અને સાંભળવુ, સંભળાવવુ એ સર્વ મનુષ્યોનો પરમ ધર્મ છે

(૪) સત્ય ગ્રહણ કરવામા અને અસત્યને છોડવામા હમેશા તૈયાર રહો

(૫) સર્વ કામ ધર્માનુસાર એટલે સત્યાસત્યનો વિચાર કરીને કરવા જોઇએ

(૬) સંસારનો ઉપકાર કરવો, સર્વે આર્ય પુરૂષોનો મુખ્ય ઉદ્દેશ હોવો જોઇએ એટલે કે શારીરિક, આત્મિક અને સામાજીક ઉન્નતિ કરવી જોઇએ

(૭) બધા સાથે પ્રીતિપૂર્વક, ધર્માનુસાર યથાયોગ્ય વર્તન થવુ જોઇએ

(૮) અવિદ્યાનો નાશ અને વિદ્યાની વૃદ્ધિ કરવી જોઇએ

(૯) પ્રત્યેકે પોતાની ઉન્નતિથી સંતુષ્ટ રહેવાનું નથી પણ સર્વની ઉન્નતિમાં પોતાની ઉન્નતિ સમજવી જોઇએ

(૧૦) સર્વ મનુષ્યોએ સામાજિક સર્વહિતકારી નિયમ પાળવામાં પરતંત્ર રહેવું જોઇએ, અને પ્રત્યેક હિતકારી નિયમમાં સર્વ સ્વતંત્ર રહેવું જોઇએ

ओ३म्

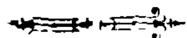
આ પુસ્તકમાં ઘણીવાર મંત્રની શરૂઆતમાં વપરાએલો **ओ३म्** કે **ओं** શબ્દ આવે છે તે પરમાત્માના નામોનું શ્રેષ્ઠ નામ છે તે ત્રણ અક્ષર મળીને બનેલો છે તે દરેકના અર્થ નીચે મુજબ છે ત્રણ અક્ષર આ છે—અ, ઉ, મ્

अ=સર્વ પ્રકાશક, રાજરાજેશ્વર, સર્વનિયન્તા, જ્ઞાનસ્વરૂપ સર્વ વ્યાપક સર્વને આશ્રય દેનાર, સર્વ બ્રહ્માંડમાં વ્યાપક પરમાત્મા

उ=સૂર્ય, ચંદ્ર વગેરે પ્રકાશિત ચીજોને ગર્ભમાં રાખનાર અનન્ત બળવાન્, સર્વને ધારણ કરનાર, સ્વયં પ્રકાશક, બીજામાં પ્રકાશ પ્રેરનાર ઇશ્વર

म સર્વ શક્તિમાન્ ન્યાયકારી, અનન્ત ઐશ્વર્યયુક્ત, નાશરહિત જ્ઞાનસ્વરૂપ, સર્વજ્ઞ પ્રભુ

નિવેદન

પ્રિય ભાઈઓ! બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને શિવાદિક અને મર ત્ની, ગાર્ગેયા, મૈત્રેયી વગેરે સ્ત્રીઓ પણ નિયમિત સંધ્યા કરતા હતા તો તેમને પગલે ચાલીને દરેક મોક્ષ ઇચ્છનાર માણસે દરરોજ સંધ્યા કરવી જોઈએ મનુ ભગવાન્ કહે છે કે–'જે સવાર સાંજ સંધ્યા નથી કરતો તે શૂદ્ર સમાન છે અને તેની સાથે રોટી બેટી વગેરે વ્યવહારો ન રાખવા"

સંધ્યાનો અર્થ એ છે કે પરમેશ્વરનું જેમાં સારી રીતે ધ્યાન કરાય તે સંધ્યા શુદ્ધ એકાંત જગામાં અંદર અને બહારથી શુદ્ધ થઈ સવારે અને સાંજે પ્રેમપૂર્વક સંધ્યા કરવી પ્રથમ જલાદિથી બહારની શુદ્ધિ કરી, સત્ય વડે મનને પવિત્ર કરી, કામ ક્રોધ લોભ વગેરે થોડા વખતને માટે પણ ત્યાગ કરી અંતરની શુદ્ધિ કરી લેવી આ રીતે સંધ્યા કરવાથી મન પવિત્ર, પ્રસન્ન અને નિર્મળ થશે પાપો તરફ તિરસ્કાર છૂટશે બળ, બુદ્ધિ, અને આરોગ્યતા વધશે અને જગત્પિતાની કૃપાથી દુર્ગતિ ન થતાં સદ્‌ગતિને પ્રાપ્ત થશું

માટે ત્યાં સાફ હવન (હોમ-યજ્ઞ) કરવો જોઈએ. દરેકે પોતાની સ્થિતિ મુજબ ખર્ચ કરવાનો છે.

અગ્નિમાં ઘી વગેરે હુતદ્રવ્યો નાખવાથી હવામાંના ઝેરી જંતુઓનો નાશ થઈ હવા શુદ્ધ થાય છે. હાલમાં ફીનાઈલ જેવી પરદેશી દુર્ગંધિત દવાનો ઉપયોગ કરી શુદ્ધિ કરવા કરતાં આપણી પુરાણી ચાલી આવતી રીત પ્રમાણે આ યજ્ઞ કરીને હવા ચોખ્ખી અને સુગંધિત બનાવવી કે જેથી વૃષ્ટિ અમૃત જેવી થાય અને ઔષધ તરેહ તરેહ વનસ્પતિ વગેરેને માટે પૌષ્ટિક જળ વરસે. ખરેખર જુના વખતમાં ઠેરઠેર આવા યજ્ઞ થતા હવા તેજ દાનમાં ચાલતા ભયંકર રોગો, પાણીની તંગી અને ભૂખમરો નહોતાં. તો હે [illegible] અને માનો' જ્યારે જ્યારે ભયંકર રોગ અને વૃષ્ટિ નહિ વરસે ત્યારે ત્યારેજ યજ્ઞ યજ્ઞ હવન કરી શાન્તિ મેળવવા કરતા પાણી પહેલા પાળ બાંધી એમ દરરોજ યજ્ઞ કરવો જગતના, એ આપણા સનાતન ધર્મ છે તે માર્ગે ચાલવા ઈશ્વર સદ્બુદ્ધિ આપો.

તથાસ્તુ

॥ आचमन मन्त्र ॥

**ओ३म् शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये ।
शंयोरभि स्रवन्तु नः ॥ १ ॥**

ભાવાર્થ-સર્વનો પ્રકાશક, સર્વને આનંદ આપનાર અને સર્વ વ્યાપક પરમેશ્વર ! મનેવાંછિત આનંદને માટે અને પૂર્ણાનંદની પ્રાપ્તિ સારૂ અમને કલ્યાણકારી થાઓ એટલે કે અમારૂં કલ્યાણ કરો, અને અમારાપર સુખની હમેશા વૃષ્ટિ (વરસાદ) કરો, (આ મંત્ર બોલી ત્રણવાર આચમન કરવુ

अङ्गस्पर्श मन्त्र ।

ओं वाक् वाक । ओं प्राण प्राण । ओं चक्षु चक्षु । ओं श्रोत्र श्रोत्रम । ओं नाभि । ओं हृदयम । ओं कण्ठ । ओं शिर । ओं बाहुभ्या यशोबलम । ओं करतल कर पृष्ठे ॥ २ ॥

ભાવાર્થ-હે અંતર્યામિન ! હુ આપની પાસે અરજ કરૂં છું કે હું વાણી પ્રાણ નેત્ર, કાન, નાભિ, હૃદય, કંઠ અને માથાવડે શુભ કામો કરૂં, કદીપણ પાપ ન કરૂં એવી સદ્બુદ્ધિ આપી મારા સઘળા અવયવોને કૃપયા યશ અને બળ આપો (આ મંત્ર બોલી દરેક અંગને પાણી વડે સ્પર્શ કરવો)

मार्जन मन्त्र ।

ओं भूः पुनातु शिरसि । ओं भुवः पुनातु नेत्रयोः । ओं स्वः पुनातु कण्ठे । ओं महः पुनातु हृदये । ओं जनः पुनातु नाभ्याम् । ओं तपः पुनातु पादयोः । ओं सत्यं पुनातु पुनः शिरसि । ओं खं ब्रह्म पुनातु सर्वत्र ॥ ३ ॥

ભાવાર્થ—હે પ્રાણપ્રિય, ચૈતન્યસ્વરૂપ, દુઃખનાશક સુખદાયક, સર્વવ્યાપક, આનંદમય સર્વથી મહાન્, સર્વને પેદા કરવા લાયક, સર્વના પિતા, દુષ્ટોને દંડ દેનાર, સર્વને ઓળખનાર, સર્વનું હિતકરનાર, અને અવિનાશી પરમાત્મન્! તમે અમારા શિર, આંખ, કંઠ, હૃદય નાભિ, પગ એ સર્વ અંગોને શુદ્ધ કરી બળવાન બનાવો એવી વિનંતી કરીએ છીએ (આ મંત્ર બોલી દરેક ગણાવેલા અંગોને પાણીવડે સ્પર્શ કરવું)

प्राणायाम मन्त्र ।

ओं भूः । ओं भुवः । ओं स्वः । ओं महः । ओं जनः । ओं तपः । ओं सत्यम् ॥ ४ ॥

પ્રથમ આચમન, ઇંદ્રિયસ્પર્શ, માર્જનાદિ કર્યા બાદ બરાબર સ્થિર ચિત્તે આસન માંડીને પ્રાણાયામ કરવા, એથી શરીર તથા મનની શુદ્ધિ થશે

अघमर्षण मन्त्रा ।

ओ३म् ऋतञ्च सत्यञ्चाभीद्धात्तपसोऽध्यजायत ।
ततो रात्र्यजायत ततः समुद्रो अर्णवः ॥ ५ ॥

ભાવાર્થ-તેજ ઇશ્વરની અનંત શક્તિ વડે પૃથ્વી અને અંતરિક્ષમાં મહા સમુદ્ર પેદા થયા,

समुद्रादर्णवादधि संवत्सरो अजायत ।
अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्य मिषतो वशी ॥ ६ ॥

તે પછી વર્ષ ઉત્પન્ન થયા અને તે બાદ આખા જગતને વશીભૂત કરનાર પરમેશ્વરે દિવસ અને રાત્રિ ઉત્પન્ન કર્યા

सूर्याचन्द्रमसौ धाता यथा पूर्वमकल्पयत् ।
दिवञ्च पृथिवीं चान्तरिक्षमथो स्वः ॥ ७ ॥

વળી તે ઇશ્વરે સૂર્ય, ચંદ્ર આકાશ, પૃથ્વી વગેરેને પણ પહેલાની માફક સરજ્યા.

मनसा परिक्रमा मन्त्रा ।

ओ३म् प्राची दिगग्निरधिपतिरसितो रक्षितादित्या इषवः । तेभ्यो नमोऽधिपतिभ्यो नमो रक्षितृभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु । यो३ऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मस्तं वो जम्भे दध्मः ॥ ८ ॥

ભાવાર્થ—પૂર્વ દિશાનો રાજા સર્વજ્ઞ, બંધન રહિત સર્વ જગતનો સ્વામી, સર્વ પ્રાણીમાત્રનું રક્ષણ કરનાર ઈશ્વર છે તેને આવા ગુણવાળો હોવાથી 'અગ્નિ' કહ્યો છે ઈશ્વરના ગુણ અને ઈશ્વરના રચેલા પદાર્થ જગતની રક્ષા કરે છે અને પાપીઓને બાણોથકી પીડા દે છે, તેમને અમારા નમસ્કાર છે તે એટલા માટે કે જે પ્રાણી અજ્ઞાનથી અમારો દ્વેષ કરે છે અને જે અજાનથી ધાર્મિક પુરૂષનો તથા પાપી પુરૂષોનો અમે દ્વેષ કરીએ છીએ, તે સર્વની બુરાઈને તે બાણરૂપ કિરણો દૂર કરી દે છે જેથી કોઈ સાથે અમે લોક વેરભાવ ન કરીએ અને કોઈપણ પ્રાણી અમારાથી વેર ન કરે અને અમે લોક પરસ્પર મિત્ર ભાવથી વર્તીએ

ओ३म् दक्षिणा दिगिन्द्रोऽधिपतिस्तिरश्चिराजी रक्षिता पितर इषव । तेभ्यो० ॥ ९ ॥

ભાવાર્થ—દક્ષિણ દિશાનો અધિપતિ પૂર્ણ ઐશ્વર્યવાળો ઈન્દ્ર છે જીવ જંતુઓથી રક્ષા કરનાર તેજ ઈશ્વર છે એના બાણ તે જ્ઞાની લોક છે. તેવા ઈશ્વરને અમારા નમસ્કાર છે

ओं प्रतीची दिग्वरुणोऽधिपति पृदाकु रक्षितान्न मिषव । तेभ्यो० ॥ १० ॥

ભાવાર્થ:-પશ્ચિમ દિશામા પરમેશ્વર વરૂણ રૂપે રહી વિષધારી પશુઓથી અમારૂ રક્ષણ કરે છે. વળી તે અમારા પ્રાણોનુ અન્ન મારફતે રક્ષણ કરે છે તે ઇશ્વરને નમસ્કાર છે (બાકીનુ પહેલાની માફક)

ओं उदीची दिक् सोमोऽधिपतिः स्वजो रक्षिता ऽशनिरिषव । तेभ्यो ॥ ११ ॥

ભાવાર્થ -ઉત્તર દિશામા શાંત સ્વરૂપ પરમાત્મા બિરાજે છે તે અજન્મા અને રક્ષક છે. વિજળી મારફતે અમારા પ્રાણની રક્ષા કરે છે તથા રૂધિરમા નિયમિત ગતિ ચાલુ રાખે છે તે ઇશ્વર ને૰

ओं ध्रुवा दिग्विष्णुरधिपति कल्माषग्रीवो रक्षिता वीरुध इषव । तेभ्यो० ॥ १२ ॥

નીચેની દિશામા આપ વ્યાપક સ્વરૂપ છો લીલા રંગવાળા વૃક્ષો તમારી ગ્રીવા (ગરદન) છે સર્વ વનસ્પતિ તમારા બાણો છે તેવા ઇશ્વરને૰

ओं ऊर्ध्वादिग बृहस्पतिरधिपतिः श्वित्रो रक्षिता वर्षमिषव । तेभ्यो ॥ १३ ॥

ઉપરની દિશામા પરમેશ્વર વાણીના સ્વામી તરીકે છે તેના બાણો વરસાદ છે. તે વતી તે અમારૂં રક્ષણ કરે છે

અમારા ખેતરોમાં લીલાલ્હેર કરી મૂકે છે તેવા ઇશ્વર ! તમને અમારું નમન છે

उपस्थान मन्त्रा ॥

ओं उद्वय तमसस्परि स्व पश्यन्त उत्तरम् । देव देवत्रा सूर्य मगन्मज्योति रुत्तमम् ॥ १४ ॥

ભાવાર્થ,–હે મહાદેવ ! સર્વ અંધકારથી અલગ પ્રકાશ સ્વરૂપ, પ્રલયની પછી પણ રહેનાર, દેવોનો પણ દેવ પ્રકાશ કરવાવાળામાં પ્રકાશક ચરાચરના આત્મા, જ્ઞાન સ્વરૂપ અને સર્વ શ્રેષ્ટ આપને જાણીને અમે આપને શરણે આવ્યા છીએ રક્ષા કરવી આપના હાથમાં છે

ओ३म् उदुत्य जातवेदस देव वहन्ति केतव । दृशे विश्वाय सूर्यम ॥ १५ ॥

ભાવાર્થ–જેનાથી ચારવેદ ઉત્પન્ન થયા છે, જે સર્વ ભૂત માત્રમાં વ્યાપક છે, જે સર્વ જગતનો ઉત્પાદક છે, જે સર્વ દેવનો દેવ અને જગતનો પ્રકાશક છે જેને વેદ સર્વ ચીજોનો નિયામક ગણે છે તે વિશ્વના આત્મરૂપ અંતર્યામી પરમાત્માની અમે ઉપાસના કરીએ, બીજા કોઇની પણ નહિ

ओं चित्र देवानामुदगादनीक चक्षुर्मित्रस्य वरु णस्याग्ने । आप्राद्यावा पृथिवी अन्तरिक्ष सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च स्वाहा ॥ १६ ॥

પ્રાણી અને જડ જગતનો જે આત્મા છે, જે સૂર્ય અને બીજા સર્વને બનાવનાર તથા પોષનાર છે, જે રાગ દ્વેષ રહિત મનુષ્ય તથા સૂર્ય લોક અને પ્રાણીના ચક્ષુનો પ્રકાશ કરનાર છે, જે અદ્‌ભૂત સ્વરૂપ રૂપે વિદ્વાનોના હૃદયમા સદા પ્રકાશિત રહે છે જે સર્વ મનુષ્યના સર્વ દુઃખ નાશ કરવાને માટે પરમ ઉત્તમ બળ છે તે પરમેશ્વર અમારા હૃદયમા યથાવત્ પ્રકાશિત રહો

ओं तच्चक्षुर्देव हित पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् । पश्येम शरद शत जीवेम शरद शत श्रृणुयाम शरद शत प्रब्रवामशरद शतमदीना स्यामशरद शत भूयश्च शरद शतात् ॥ १७ ॥

જે બ્રહ્મ સર્વનો દૃષ્ટા ધાર્મિક વિદ્વાનોનો પરમહિતકારક, તથા સર્વકાળમા એકજ સ્વરૂપે રહેનાર, જગતનો ઉત્પન્ન કરનાર પરમેશ્વર છે તે પરમેશ્વરની અમે સો વરસ સુધી ઉપાસના કરીએ, અને તે માટે અમે સો વરસ સુધી જીવીએ ત્યા લગી સાભળીએ બોલીએ, અને ત્યા સુધી કોઇને પણ આધીન રહીએ નહિ તે પરમેશ્વરની આજ્ઞાપાલન અને કૃપાથી સો વર્ષ સુધી અરે તે ઉપરાત પણ અમે લોક જીવીએ, સાભળીએ અને તમારી આજ્ઞા બીજાને સભળાવીએ, તથા સ્વતત્ર થઇએ એટલે આરોગ્ય શરીર, દૃઢ ઇંદ્રિય, શુદ્ધ મન અને આનન્દી આત્મા સદા રહે

गायत्री मन्त्रः ॥

ओ३म् भूर्भुवः स्वः । तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ १८ ॥

સર્વ જગતનો ઉત્પન્ન કરનાર ઐશ્વર્ય આપનાર, સર્વના આત્માને પ્રકાશ દેનાર, સર્વ સુખનો દાતા, અને અત્યન્ત ગ્રહણ કરવા લાયક, શુદ્ધ વિજ્ઞાન સ્વરૂપ, મુક્તિનો દાતા, સર્વ વ્યાપક પરમાત્માને અમે હમેશ પ્રેમ અને ભક્તિથી નિશ્ચય કરીને પોતાના આત્મામાં ધારણ કરીએ કારણ કે તે અમારી બુધ્ધિઓને કૃપા કરીને સર્વ ખરાબ કામથી દૂર કરીને સદા ઉત્તમ કામોમાં પ્રવૃત થવાની બુધ્ધિ આપે છે

नमस्कार मन्त्र ॥

ओं नमः शम्भवाय च मयोभवाय च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥ १९ ॥

જે સુખ સ્વરૂપ સંસારના ઉત્તમ સુખોને આપવાવાળા, કલ્યાણના કર્તા, મોક્ષ સ્વરૂપ, ધર્મ યુક્ત કામોને કરવાવાળા, પોતાના ભક્તોને સુખ આપનારા, ધાર્મિક બનાવનારા, અત્યંત મંગલ સ્વરૂપ, ધાર્મિક મનુષ્યોના મોક્ષ દાતા છે તે ઈશ્વરને વારંવાર નમસ્કાર કરૂં છું

(આટલે સુધીની સંધ્યા વિધિ થયા બાદ નીચેના મંત્રો પ્રાર્થનાના બોલવા અને પછીથીજ હવન કરવો)

प्रार्थना मन्त्रा ॥

विश्वानि देव सवितर्दुरितानि परासुव । यद्भद्रं तन्न आसुव ॥ २० ॥

હે સકલ જગતના ઉત્પાદક ! સર્વ સુખ દાતા પરમેશ્વર દેવ ! તમે અમારા સંપૂર્ણ દુર્ગુણ, દુર્વ્યસન, પાપ, દુષ્ટ સંકલ્પ અને દુ:ખોને દૂર કરો, અને જે કલ્યાણકારક ગુણ, કર્મ, સ્વભાવ અને પદાર્થ હોય તે સર્વ અમને આપો.

ओं हिरण्य गर्भ समवर्त्तताग्रे भूतस्य जात पतिरेक आसीत् । सदाधार पृथिवींद्यामुतेमा कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ २१ ॥

જે સ્વ પ્રકાશ સ્વરૂપ છે, જેણે સૂર્ય ચંદ્રાદિ ઉત્પન્ન કર્યા છે, જે સર્વ જગતનો ચેતન સ્વરૂપ પતિ છે તે સુખરૂપ ઈશ્વરની અમે ભક્તિ કરીએ.

ओं य आत्मादा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिव यस्य देवा यस्यच्छायाऽमृतं यस्य मृत्यु कस्मै देवाय हविषा विधेम् ॥ २२ ॥

જે આત્મજ્ઞાનનો, શરીર આત્મા અને સમાજનો, બળનો દાતા, સર્વનો ઉપાસ્ય, સર્વનો આશ્રય દાતા, સુખરૂપ, સકલ જ્ઞાનનો દાતા પરમાત્મા છે તેની અમે ભક્તિ કરીએ

य प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव। यईशेऽअस्यद्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ २३ ॥

પોતાની અનંત મહિમા વડે પ્રાણી કે અપ્રાણીમાં પણ વિરાજનાર સર્વ પ્રાણી માત્રના અદ્‌ભુત શરીરની રચના કરનાર સુખ સ્વરૂપ ઇશ્વરની ભક્તિ કરીએ તથા તેના કાયદા પ્રમાણે વર્તીએ.

येन द्यौ रुग्रा पृथिवी च दृढा येन स्व स्तभितं येन नाकः। यो अन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ २४ ॥

જે ઇશ્વરે તીક્ષ્ણ સ્વભાવવાળા સૂર્યાદિને, દઢપૃથ્વીને સુખ અને દુ:ખ રહિત મોક્ષને ધારણ કર્યા છે, જે સર્વનો નિર્માતા છે તે ઇશ્વરની અમે પ્રાર્થના કરીએ

प्रजापते नत्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परि ताबभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नोऽअस्तु वय स्याम पतयो रयीणाम् ॥ २५ ॥

સર્વ જડ ચેતનાદિના સર્વોપરિ, સર્વ શક્તિમાન સ્વામી પરમાત્મન્! જે જે પદાર્થની શુભેચ્છામાં અમે આપની સહાયતા માગીએ તે તે આપની મહેરબાનીથી સિદ્ધ થાઓ કે જેથી ધનૈશ્વર્યના સ્વામી થઇએ

स नो बन्धुर्जनिता स विधाता धामानि वेद भुवनानि विश्वा। यत्र देवा अमृत मानशानास्तृतीये धामन्न ध्यैरयन्त ॥ २६ ॥

હે મનુષ્યો ! જે પરમાત્મા આપણને ભ્રાતા સમાન સુખ દાયક, સકલ જગતનો ઉત્પાદક, સર્વ કામોને પૂર્ણ કરનાર સાંસારિક સુખદુઃખથી રહિત નિત્યાનંદ સ્વરૂપ યુક્ત છે, તે પરમાત્મામા વિદ્વાનો મોક્ષ પ્રાપ્ત કરીને ઇચ્છા પૂર્વક વિચરે છે. તે ઇશ્વર આપણો ગુરૂ, આપણો આચાર્ય તથા ન્યયાધીશ છે તેની આપણ સર્વે સદા ભક્તિ કરીએ

अग्ने नय सुपथाराये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्। युयोऽध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठान्ते नम उक्तिं विधेम ॥ २७ ॥

હે સર્વ જગતના પ્રકાશક સુખ દાતા પરમેશ્વર ! કૃપા કરીને અમને વિજ્ઞાન અથવા રાજ્યાદિ ઐશ્વર્યની પ્રાપ્તિ કરાવો, અમે પાપ કર્મ ન કરીએ એવી બુધ્ધિ આપો અને અમે આપની હમેશા સ્તુતિ કરીએ એવુ બળ દો

सर्वात्मा सच्चिदानन्दो विश्वादिर्विश्वकृद्विभु भूयात्तमा सहायो नस्सर्वेशो न्यायकृच्छुचि ॥ २८ ॥

સર્વત્ર ગતિ છે જેની તેવા સચ્ચિદાનંદ, વિશ્વકર્તા, વિભુ, સર્વના માલિક, ન્યાયકારી શુધ્ધ પરમાત્મા અમને મદદ કરો

ओं शन्नो मित्रः शंवरुण शन्नो भवत्वर्यमा ।
शंन इन्द्रो बृहस्पतिः शन्नो विष्णु रुरुक्रम ॥२९॥

હે મંગલદાતા ઇશ્વર ! હે સર્વોત્તમ સર્વ વ્યાપક વિષ્ણો ! તમે અમને સુખી કરો, કારણકે તમે અમારા પરમ મિત્ર છો

ओं यां मेधां देवगणा पितरश्चोपासते । तयामा मद्य मेधयाऽग्ने मेधा विन कुरु ॥ ३० ॥

હે પરમાત્મન્ ! જે બુદ્ધિને લીધે મહાત્માઓ આપને પ્રિય થઈ પડયા છે તે બુધ્ધિનુ અમને પણ દાન દો

ओं भद्रं कर्णाभि शृणुयाम देवा भद्र पश्येमाक्ष भिर्यजत्रा. । स्थिरैरंगैस्तुष्टुवा ऽसस्तनूभिर्व्यशे महि देव हित यदायु ॥ ३१ ॥

હે પરમાત્મન્ ! અમે હમેશા કાનોથી સારૂ સાભળીએ, આખોથી સારૂ જોઇએ અમારૂ શરીર દઢ રહે કે જેથી અમે સ્થિર ચિત્તે તમારી ભક્તિ કરવા શકિતમાન થઇએ ભગવન્ ! આપના સેવક જે વિદ્વાનો છે તેમની સેવા કરવા માટે અમને સો વરસનુ આયુષ્ય આપ. અમારૂં આખુ જીવન આપની અને સત ભકતોની સેવા કરીએ એવુ બનાવ એવી આપ પ્રત્યે નમ્ર પ્રાર્થના છે

ओं सवत्र सुखिन सन्तु सर्वे सन्तु निरामया सर्वे भद्राणि पश्यन्तु माकश्चिद दुःख माप्नुआत ॥ ३२ ॥

હે પરમાત્મા ! દરેક પ્રાણીમાત્રને સર્વમય સુખી કર, કલ્યાણુમાજ આનદ રાખ કે દુખ શુ છે તે જાણે નહિ

ओं अभय नः करत्यन्तरिक्षमभयं द्यावा पृथिवी उभे इमे । अभय पश्चादभय पुरस्तादुत्तरादधरा दभयं नो अस्तु ॥ ३२ ॥

હે પરમાત્મન્ ! અમને અંતરિક્ષ તરફથી, પૃથિવી, સૂર્ય ચંદ્ર વગેરે ગ્રહો તરફથી, અને આગળ પાછળ ઉત્તર, દક્ષિણ, પાતાળ એ સર્વ દિશા તરફથી અભય બનાવો.

अभय मित्रादभयममित्रादभय ज्ञातादभय परोक्षात् । अभय नक्तमभय दिवा न सर्वा आशा ममभित्र भवन्तु ॥ ३३ ॥

હે ઇશ્વર ! અમને મિત્ર શત્રુ, જ્ઞાની, અજ્ઞાની, એ સર્વ તરફથી અભય બનાવી અમારા મિત્રની સર્વ આશા ફળીભૂત કરો.

आ ब्रह्मन् ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसी जायताम् ।
आ राष्ट्रे राजन्य शूर इषव्योऽति
व्याधि महारथो जायताम् ।
दोग्ध्री धेनुर्वोढा नड्वानाशु सप्ति
पुरन्धिर्योषा जिष्णू रथेष्ठा
सभेयो युवास्य यजमानस्य वीरो जायताम्
निकामे निकामे नः पर्जन्यो वर्षतु
फलवत्यो न ओषधय पच्यन्ताम्

योगक्षेमो न कल्पताम् ॥
सुप्रजा प्रजाभिः स्याम् सुवीरो वीरैः
सुपोष पोषैः ॥ ३४ ॥

હે પરમેશ્વર! અમારા રાજ્યમા (૧) વિદ્યા તથા તપના તેજવાળા બ્રાહ્મણો પેદા થાઓ (૨) બાણાવળી, દુષ્ટોને શિક્ષા કરનાર, મહારથી નિર્ભય, બળવાન રાજપુત્રો પેદા થાઓ (૩) ગાયો દૂધઆપનારી થાઓ એટલે કે દૂધની નદીઓ વહો (૪) ખૂબ ભાર ઉપાડનારા સારા ફિયા બળદ થાઓ કે જેથી આ દેશમા ખેતી સારી થઇ શકે (૫) ઝડપથી ચાલનાર ઘોડા થાઓ (૬) ગૃહકાર્યમા સર્વરીતે નિપુણ,આજ્ઞાધારી,સુશીલ સ્ત્રીઓ થાઓ (૭) સ્થિર ચિત્તથી દુશ્મનોને સામ, દામ દંડ અને ભેદથી જીતનાર યુવાન રાજ સભાસદો (ministers) પેદા થાઓ (૮) કર્તવ્ય પરાયણ ધાર્મિક ગૃહસ્થીઓ થાઓ (૯) ગૃહસ્થીઓને ત્યા વીર સંતાન પેદા થાઓ (૧૦) અમારી મરજી મુજબ માગ્યો મેઘ વરસે (૧૧) સર્વ વનસ્પતિ અમારે માટે ફૂળવાળી થાઓ રસવાળી થાઓ, ફળ મોટા અને રસદાર પાકો (૧૨) અને છેક છેલ્લી પ્રાર્થના એ કે અમારૂ ચિત્ત આપની ભકિતમા મરણ પર્યંત પ્રેમથી લાગે એવુ બળ અમારામા ઉત્પન્ન કરો

ओं दृते दृंहमा मित्रस्य मा चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीक्षन्ताम्। मित्रस्याहं चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीक्षे। मित्रस्य चक्षुषा समीक्षामहे ॥ ३५ ॥

આ દુનીઆના સર્વ પ્રાણી માત્રને મિત્રની નજરથી જોઇએ, એવી બુદ્ધિ હે દેવ ! અમને આપ

सहना ववतु सहनौ भुनक्तु सहवीर्यं करवावहै तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै ॥ ३६ ॥

હે પરમાત્મન્ ! અમે હમેશા સર્વ કાર્ય સપીને કરીએ કે જેથી અમારામા તેજનો, બળનો, વીર્યનો વધારો થાય, અને અમે કોઇની પણ પ્રત્યે દ્વેષ રાખીએ નહિ

उपाध्यायान् दशाचार्य,
आचार्याणा शत पिता।
सहस्रन्तु पितॄन् माता.
गौरवेणातिरिच्यते ॥ ३७ ॥

દશ માસ્તરો (ગુરૂઓ) બરાબર એક આચાર્ય, સો આચાર્ય બરાબર એક પિતા, એક હજાર પિતા બરાબર એક માતાનુ ગૌરવ ગણાય છે. (મનુસ્મૃતિ)

ओं द्यौ शान्तिरन्तरिक्ष शान्ति पृथिवी शाति-राप शातिरोषधय शान्ति । वनस्पतय शान्तिर्विश्वे देवा शान्तिर्ब्रह्म शान्ति सर्व ः शान्ति शान्तिरेव शान्ति सामा शान्तिरेधि । ओ३म् शाति शांति शान्ति ॥ ३८ ॥

સર્વે સ્થળે શાતિનુ જ રાજ્ય ફેલાવો એવો દ્રઢ ભાવ છે આ મત્રજ દેખાડી આપે છે કે ભારતવાસીઓને શાતિ ઘણીજ પ્રિય હતી અને હાલ પણ તેમજ છે

॥ अग्नि होत्रम् ॥

વિધિઃ—એક હવન કુંડ લેવો હવન કરનારે પૂર્વ દિશાએ મુખ રાખી બેસવું ધૃત તથા હવનની સામગ્રી (ધૂપ) લેવી એક શુધ્ધ પાણીનો પ્યાલો લેવો સુખડની ચાર સમિધા લેવી શુધ્ધ મનથી પવિત્ર થઇ હવન શરૂ કરવો

નીચેના બે મંત્રો વડે અગ્નિ પ્રગટાવવો

ओ३म् भूर्भुव स्वर्द्यौरिव भूम्ना पृथिवी व वरिम्णा। तस्यास्ते पृथिवी देव यजनि पृष्ठेऽग्निमन्ना दमन्ना यायादधे ॥ १ ॥

ओं उद्बुध्यस्वाऽग्ने प्रति जागृहि त्वमिष्टा पूर्तें सं सृजेथा मय च। अस्मिन्त्सधस्थे अध्युत्तरस्मिन् विश्वेदेवायजमानश्चसीदत ॥ २ ॥

નીચેના મંત્રો વડે સુખડની એક એક સમિધા ધીમા બોળીને આહુતિમા આપવી

ओं अयन्त इध्म आत्मा जातवेदस्तेनेध्यस्व वर्धस्व चेद्धवर्धय चास्मान् प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येन समेधयस्वाहा ॥ ३ ॥

(આ વડે એક સમિધા નાખવી)

ओं समिधाग्निं दुवस्यत घृतैर्बोधयतातिथिम् आस्मिन हव्या जुहोतन स्वाहा। इदमग्नये इदन्नमम ॥ ४ ॥

ओं सुसमिद्धाय शोचिषे घृतं तीव्रं जुहोतन। अग्नये जातवेदसे स्वाहा ॥ ५ ॥ इदमग्नये जातवेदसे-इदन्नमम ॥ આ બે મંત્રો વડે એક સમિધા નાખવી

ओं तन्त्वा समिद्भिरङ्गिरो घृतेन वर्धयामसी। बृहच्छोचायविष्ठय स्वाहा ॥ इदमग्नये अङ्गिरसे-इदन्नमम ॥ ६ ॥

આ મંત્ર વડે છેક છેલ્લી પણ સમિધા હોમી દેવી

પછી **ओं अयन्त०** નામના ઉપલા મંત્ર નંબર ३ વડે પાંચ ઘીની આહુતિઓ પાંચ વાર બોલીને આપવી.

પછી અંજલિ (ખોબામાં) પાણી લઈ કુંડની આગળ પાછળ નીચેના મંત્રો બોલી પાણી રેડવું

ओं अदितेऽनुमन्यस्व ॥ પૂર્વમાં ॥

ओं अनुमतेऽनुमन्यस्व ॥ પશ્ચિમમાં ॥

ओं सरस्वत्यनुमन्यस्व ॥ ઉત્તરમાં ॥

ओं देव सवितः प्रसुव यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं

मनाय दिव्यो गधर्व केतपू केतन्न पुनातु वाचस्पति वाचन्न स्वदतु ॥ ७ ॥ દક્ષિણમા અને ચારે તરફ ॥

નીચેના મત્રોથી ઘૃતની આહુતિ આપવી

ओं अग्नये स्वाहा ॥ इदमग्नये-इदन्नमम ॥ ઉત્તરમા ॥

ओं सोमाय स्वाहा ॥ इद सोमाय-इदन्नमम ॥

(દક્ષિણમા)

ओं प्रजापतये स्वाहा ॥ इद प्रजापतये-इदन्नमम ॥

(મધ્યમા)

ओं इन्द्राय स्वाहा ॥ इदमिन्द्राय-इदन्नमम ॥(મધ્યમા)

હવે ધૂપ પણ સાથે સાથે નાખવો

ओं सूर्यो ज्योतिर्ज्योति सूर्य स्वाहा ॥

ओं सूर्यो वर्चो ज्योतिर्वर्च स्वाहा ॥

ओं ज्योति सूर्य सूर्योज्योति स्वाहा ॥

ओं सजूर्देवेन सवित्रा सजूरुषसेन्द्रवत्या जुषाण सूर्यो वेतु स्वाहा ॥

ओं अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्नि स्वाहा ॥

ओं अग्निर्वर्चो ज्योतिर्वर्च स्वाहा ॥

ओं अग्निर्ज्योतिर्ज्यतिरग्नि स्वाहा ॥

ओं अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्नि स्वाहा ॥

ओं सजूर्देवेन सवित्रा सजूरात्रेन्द्रवत्या जुषाणो अग्नि-
वेंतु स्वाहा ॥

નીચેના મંત્રો વડે પણ આહુતિ આપવી

ओं भूरग्नये प्राणाय स्वाहा ॥ १ ॥
इदमग्नये प्राणाय इद नमम ॥

ओं भुववार्यवेऽपानाय स्वाहा ॥ २ ॥
इद वायवेऽपानाय इदन्नमम ॥

ओं स्वरादित्याय व्यानाय स्वाहा ॥ ३ ॥
इदमादित्याय व्यानाय इदन्नमम ॥

ओं भूर्भुव स्वरग्नि वाय्वादित्येभ्य प्राणापान व्या
नेभ्य स्वाहा ॥ इदमग्नि वाय्वादित्येभ्य प्राणापान
व्यानेभ्य इदन्नमम ॥

ओं आपा ज्योति रसोऽमृतब्रह्मभूर्भु स्वर्गो स्वाहा ॥

ओं अग्ने व्रतपते व्रत चरिष्यामि तत्ते प्रब्रवीमि तच्छ
केय तन्मेराध्यताम।

इदमहमनृतात्मन्य मुपैमि स्वाहा ॥

વધુ ઘતની આહુતિ આપવી હોય તો "ગાયત્રી મંત્ર" અને પ્રાર્થનાના મંત્રો વડે આપવી.

આટલી આહુતિઓ આપ્યાબાદ નીચેનો મંત્ર ત્રણવાર બોલી વૈન ાી તથા ધૃપ હોમવો

ओं सर्वं वै पूर्ण - स्वाहा ॥

પછી વ નરફ બેસી પોતાના ડાબા હાથ તપાવી અંગ પન કરવો

ओं तनूपाऽग्नेऽसितन्व मे पाहि ।
आयुर्दाऽग्नेस्यायुर्मे देहि ।
वर्चोदाऽग्नेऽसि वर्चोमेदेहि ।
अग्ने यन्मे तन्वा ऊन तन्म आपृण ।
तेओऽसि तेजो मयि वेहि ।
वीर्यमसि वीर्य मयि धेहि ।
बलमसि बल मयि धेहि ।
ओजोऽस्योजो मयि धेहि ।
मन्युरसि मन्यु मयि धेहि ।
सहोऽसि सहो मयि धेहि ।

आ३म् शांति शांति शांति ॥

ઈશ્વર પ્રાર્થના.

ઓ ! ઈશ્વર તુ એક છે, સરજ્યો તે સંસાર
પૃથ્વી પાણી પવનો, તે કીધા તૈયાર ૧
તારા સાગર શોભીતા, સરજને વળી સામ,
તે તો સઘળા તે રચ્યા, જબરૂ તારૂ જોમ ૨
અમને અદભા જ્ઞાન ગુણ તેનો તુ દાતાર,
ભૂલે પાપી પ્રાણીઓ, એ તારો ઉપકાર ૩
કાપ કલેશ કંકાસને કાપ પાપ પરિતાપ
કાપ કુમતિ કરૂણા કરી, કાપ કષ્ટ સુખ આપ ૪

આરતી.

જય જગદીશ હરે, પિતા જય જગદીશ હરે, (૨) ટેક
ભકતજનકે સંકટ (૨) ક્ષણમે દૂર કરે ઓ જય૦
જો ધ્યાવે ફલ પાવે, દુખ વિનશે મનકા, (૨)
સુખ સંપતિ ઘર આવે, (૨) કષ્ટ મિટે તનકા, ઓ જય૦
માત પિતા તુમ મેરે, શરણુ ગ્રહુ કિસકી,
તુમ બિન ઔર ન કોઇ (૨) આશ કરૂ કિસકી ઓ જય૦
તુમ પૂરણ પરમાત્મા, તુમ અંતર્યામી (૨)
પરબ્રહ્મ પરમેશ્વર, (૨) તુમ સબકે સ્વામી ઓ જય૦

તુમ કરૂણાકે સાગર તુમ પાલન કર્તા, (૨)
મે મૂરખ, ખલ, કામી (૨) કૃપા કરો ભર્તા ઓ જય૦
તુમ હો એક અગોચર સબકે પ્રાણપતિ (૨)
કિસ વિધ મિલુ દયામય (૨) તુમકો મૈ કુમતિ ઓ જય૦
દીન બન્ધુ દુખ હર્તા, તુમ રક્ષક મેરે, (૨)
કરૂણા હસ્ત બઢાઓ, (૨) શરણ પડા તેરે ઓ જય૦
વિષય વિકાર મિટાઓ પાપ હરો દેવા, (૨)
શ્રદ્ધા ભક્તિ બઢાઓ (૨) સજ્જનોકી સેવા, ઓ જય૦

પ્રભાતીઉં.

જાગ્યરે જીવ અજ્ઞાન આળસ તજી,
જગત કીરતારને લેને જાણી (ટેક)
નરદેહ નીરમીઓ નીતિ સભાળવા,
આચરે અનીતિ તે અધમ પ્રાણી (જાગ્યરે)
વિશ્વકરતા તણુ દીસે ડહાપણુ ઘણુ,
સુખકર સરજીઓ સુરજ જેણે,
તેજ ફેલે અતિ વાયુ છાદનવતી,
આખ્ય સહુ દેખતી થાય એતો (જાગ્યરે)
ધન્ય દયાળને ધરણી એવી રચી, સિદ્ધિ પદારથ મુકિત સારી,
વિવિધ પ્રકાર વનમાહિ વનસ્પતિ, અખિલ છે આનંદકારી (જાગ્યરે)

પોષવા સર્વને નીર પેદા કર્યું,
ભોમ માદિ રચી મેરમાળા,
ચંદ્ર આકર્ષણે સિંધુ ભરતી ચઢે,
જાય એ જુક્તિથી નાણુ નાના (જાગ્યરે)
જ્યોતિમય ચક્ર તુ જોને આકાશમા,
વિમલ દિવ્ય અનંત તારા,
તેજ ઉપયોગી છે સર્વ સંસારને,
ધન્યરે વાહ સરજનહારા
તારશે દેહ તુ જોને કેવો કર્યો,
અદ્દભૂતતા ઘણી છેજ એમા,
સર્વ વિષયો તારુ જ્ઞાન સહુ થાય છે,
તત્ત્વ મોટુ કર્યુ ચિત્ત તેમા (જાગ્યરે)
બુદ્ધિએ નિશ્ચય થાય બહુ વાતના,
એ થકી અધિક ઉદ્યોગ સર્વ
એજ સૃજનારને મંદ સમજે નહિ,
મંદ મતિ મલીન પાખંડ પૂજે (જાગ્યરે)
સરજનહારનુ જ્ઞાન સોહામણુ, સર્વને સમજવા યોગ્ય સારુ,
કોટમ મધ સમારથી ઉદ્ધરે,
વચન સુવિચારથી માને મારુ (જાગ્યરે)

ઉમદા ગોઠવણી.

સરાફી પાકા નામાની—જુની અને જાણીતી સ્કુલનો નવો કલાસ (ટર્મ) ત્રણ ત્રણ મહિને શરૂ થાય છે

બેંકમરેક્ષ—ના કારમો ચોપડા તપાસી ભરી આપવામા આવે છે

અંગ્રેજી—બુકકીપીંગ હમારી રસથી થોડી મુદતમા શીખી શકે એવો કલાસ કાઢવામા આવ્યો છે અને અંગ્રેજી વાચતા લખતા થોડી મુદતમા શીખી શકે એવો કલાશ કાઢવામા આવ્યો છે

મોર્નીંગ શાળા—સરાફી પકુ નામુ અને અંગ્રેજી બુકકીપીગ સ્ટુડન્ટો અને નોકરીઆત માટે ખોલવામા આવી છે

રાત્રીશાળા— ,, , ,,

મેહેતાજીઓ—પાકુનામુ, બુક કીપીંગ અને અંગ્રેજી મેટ્રીક સુધીના અભ્યાસ જાણનાર મેહેતાજીઓ પ્રમાણીક અને ખાત્રીવાળા અત્રે માટે તેમ દેશાવર માટે મેળવી આપવામા આવે છે

ટાઇપ રાઇટીંગ—કલાસ ગખવામા આવ્યા છે

સરવાયુ—કાચુ પાકુ સરવાયુ, હિસાબી કામ વ્યાજ, નફા તોટા જોવા, જુના ઉપરથી પાકુ નામુ કરવુ, ટાચણ ઉપરથી દરોજનુ પાકુ કરાવવુ વગેરે તમામ નામાને લગતુ કામ કરી આપવામા આવે છે, નીચે શરનામે પુછો યા મળો

ગણેશવીકર ઝીણાભાઇ નીછાભાઇ મેહેતા

ઠે૦ હરીપરા–રાણીતળાવ મુ૦–**સુરત**

अथ स्वस्तिवाचनम् ॥

अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम्। होतारं रत्नधातमम् ॥ १ ॥ स नः पितेव सूनवेऽग्ने सूपायनो भव। सचस्वा नः स्वस्तये ॥ २ ॥ ऋ० मं० १। सू० १। मन्त्र १। ९ ॥ स्वस्ति नो मिमीतामश्विना भगः स्वस्ति देव्यदितिरनर्वणः। स्वस्ति पूषा असुरो दधातु नः स्वस्ति द्यावापृथिवी सुचेतुना ॥ ३ ॥ स्वस्तये वायुमुप ब्रवामहै सोमं स्वस्ति भुवनस्य यस्पतिः। बृहस्पतिं सर्वगणं स्वस्तये स्वस्तय आदित्यासो भवन्तु नः ॥ ४ ॥ विश्वे देवा नो अद्या स्वस्तये वैश्वानरो वसुरग्निः स्वस्तये। देवा अवन्त्वृभवः स्वस्तये स्वस्ति नो रुद्रः पात्वंहसः ॥ ५ ॥ स्वस्ति मित्रावरुणा स्वस्ति पथ्ये रेवति। स्वस्ति न इन्द्रश्चाग्निश्च स्वस्ति नो अदिते कृधि ॥ ६ ॥ स्वस्ति पन्थामनु चरेम सूर्याचन्द्रमसाविव। पुनर्ददताघ्नता जानता सं गमेमहि ॥ ७ ॥ ऋ० मं० ५। सू० ५१ ॥

ये देवानां यज्ञिया यज्ञियानां मनोर्यजत्रा अमृता ऋतज्ञाः। ते नो रासन्तामुरुगायमद्य यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ८ ॥ ऋ० मं० ७। अ० ३। सू० ३५ ॥

येभ्यो माता मधुमत्पिन्वते पयः पीयूषं द्यौरदि
तिरद्रिबर्हाः । उक्थशुष्मान् वृषभरान्त्स्वप्नसस्ताँ आ
दित्याँ अनुमदा स्वस्तये ॥ ९ ॥ नृचक्षसो अनिमिष
न्तो अर्हणा बृहद्देवासो अमृतत्वमानशुः । ज्योतीरथा
अहिमाया अनागसो दिवो वर्ष्माणं वसते स्वस्तये
॥ १० ॥ सम्राजो ये सुवृधो यज्ञमाययुरपरिह्वृता
दधिरे दिवि क्षयम् । ताँ आ विवास नमसा सुवृक्ति
भिर्महो आदित्याँ अदितिं स्वस्तये ॥ ११ ॥ को वः
स्तोमं राधति यं जुजोषथ विश्वे देवासो मनुषो य
तिष्ठन । को वोऽध्वरं तुविजाता अरं करद्यो नः पर्ष
दत्यंहः स्वस्तये ॥ १२ ॥ येभ्यो होत्रां प्रथमामायेजे
मनुः समिद्धाग्निर्मनसा सप्तहोतृभिः । त आदित्या
अभयं शर्म यच्छत सुगा नः कर्त सुपथा स्वस्तये
॥ १३ ॥ य ईशिरे भुवनस्य प्रचेतसो विश्वस्य स्था
तुर्जगतश्च मन्तवः । ते नः कृतादकृतादेनसस्पर्यद्या
देवासः पिपृता स्वस्तये ॥ १४ ॥ भरेष्विन्द्रं सुहवं
हवामहेंऽहोमुचं सुकृतं दैव्यं जनम् । अग्निं मित्रं वरुणं
सातये भगं द्यावापृथिवी मरुतः स्वस्तये ॥ १५ ॥
सुत्रामाणं पृथिवीं द्यामनेहसं सुशर्माणमदितिं सुप्रणी-

तिम् । दैवीं नावं स्वरित्रामनागसमस्रवन्तीमा रुहेमा स्वस्तये ॥ १६ ॥ विश्वे यजत्रा अधि वोचतोतये त्रायध्वं नो दुरेवाया अभिह्रुतः । सत्यया वो देवहूत्या हुवेम शृण्वतो देवा अवसे स्वस्तये ॥ १७ ॥ अपामीवामप विश्वामनाहुतिमपारातिं दुर्विदत्रामघायतः । आरे देवा द्वेषो अस्मद्युयोतनोरु णः शर्म यच्छता स्वस्तये ॥ १८ ॥ अरिष्टः स मर्तो विश्व एधते प्र प्रजाभिर्जायते धर्मणस्परि । यमादित्यासो नयथा सुनीतिभिरति विश्वानि दुरिता स्वस्तये ॥ १९ ॥ यं देवासोऽवथ वाजसातौ यं शूरसाता मरुतो हिते धने । प्रातर्यावाणं रथमिन्द्र सानसिमरिष्यन्तमा रुहेमा स्वस्तये ॥ २० ॥ स्वस्ति नः पथ्यासु धन्वसु स्वस्त्यप्सु वृजने स्वर्वति । स्वस्ति नः पुत्रकृथेषु योनिषु स्वस्ति राये मरुतो दधातन ॥ २१ ॥ स्वस्तिरिद्धि प्रपथे श्रेष्ठा रेक्णस्वत्यभि या वाममेति । सा नो अमा सो अरणे नि पातु स्वावेशा भवतु देवगोपा ॥ २२ ॥ ऋ० म० १० । सू० ६३ ॥

इषे त्वोर्जे त्वा वायवस्थ देवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्मण आप्यायध्वमघ्न्या इन्द्राय भाग

प्रजावतीरनमीवा अयक्ष्मा मा वस्तेन ईशत माघश-
ꣳसो ध्रुवा अस्मिन् गोपतौ स्यात बह्वीर्यजमानस्य
पशून पाहि ॥ २३ ॥ यजु अ० १ । मन्त्र १ ॥

आ नो भद्रा क्रतवो यन्तु विश्वतोऽदब्धासो
अपरीतास उद्भिद देवा नो यथा सदमिद्वृधे असन्नप्रायुवो
रक्षितारो दिवेदिवे ॥ २४ ॥ देवाना भद्रा सुमतिर्ऋजूयता
देवाना- रातिरभि नो निवर्तताम् । देवानाꣳ सख्यमुप-
सेदिमा वय देवा न आयु प्रतिरन्तु जीवसे ॥ २५ ॥
तमीशान जगतस्तस्थुषस्पतिं धियजिन्वमवसे हूमहे
वयम् ॥ पूषा नो यथा वेदसामसद्वृधे रक्षिता पायुरदब्ध
स्वस्तये ॥ २६ ॥ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवा स्वस्ति
न पूषा विश्ववेदा स्वस्ति नस्तार्क्ष्योऽअरिष्टनेमि
स्वस्ति नो वृहस्पतिर्दधातु ॥ २७ ॥ भद्र कर्णेभि
शृणुयाम देवा भद्र पश्येमाक्षभिर्यजत्रा । स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवा
सस्तनूभिर्व्यशेमहि देवहित यदायु ॥ २८ ॥ यजु
अ० २५ । मन्त्र १४ । १५ । १८ । १६ । २१ ।

अग्नआयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये । निहोता
सत्सिबर्हिषि ॥ २९ ॥ त्वमग्ने यज्ञाना होता विश्वेषा
हित । देवेभिर्मानुषे जने ॥ ३० ॥ साम० छन्द आ०
प्रपा० १ । मन्त्र १ । २ ॥

ये त्रिषप्ता परियन्ति विश्वा रूपाणि बिभ्रत ।
वाचस्पतिर्बळा तेषा तन्वो अद्य दधातु मे ॥ ३१ ॥
अथर्व० का० १ । अनु० १ । सू० १ । मन्त्र १ ॥

इति स्वस्तिवाचनम् ॥

अथ शान्तिप्रकरणम् ॥

शं न इन्द्राग्नी भवतामवोभि शन्न इन्द्रावरुणा रातहव्या । शमिन्द्रासोमा सुविताय शं योः शन्न इन्द्रा पूषणा वाजसातौ ॥ १ ॥ शंनो भगः शमु न शंसो अस्तु शन्नः पुरन्धिः शमु सन्तु रायः । शं नः सत्यस्य सुयमस्य शंसः शं नो अर्यमा पुरुजातो अस्तु ॥ २ ॥ शं नो धाता शमु धर्ता नो अस्तु शं न उरूची भवतु स्वधाभिः । शं रोदसी बृहती शं नो अद्रिः शं नो देवानां सुहवानि सन्तु ॥ ३ ॥ शं नो अग्निर्ज्योतिरनीको अस्तु शं नो मित्रावरुणावश्विना शम् । शं नः सुकृतां सुकृतानि सन्तु शं न इषिरो अभिवातु वातः ॥ ४ ॥ शं नो द्यावापृथिवी पूर्वहूतौ शमन्तरिक्षं दृशये नो अस्तु । शं न ओषधीर्वनिनो भवन्तु शं नो

रजसस्पतिरस्तु जिष्णु ॥ ५ ॥ शन्न इन्द्रो वसुभिर्देवो
अस्तु शमादित्येभिर्वरुण सुशम । शं नो रुद्रो
रुद्रेभिर्जलाष शं नस्त्वष्टाग्नाभिरिह शृणोतु ॥ ६ ॥
शं न सोमो भवतु ब्रह्म शं न शं नो ग्रावाण शमु
सन्तु यज्ञा । शं न स्वरूणा मितयो भवन्तु शं न
प्रस्व ऽ शम्वस्तु वेदि ॥ ७ ॥ शं न सूर्य उरुचक्षा
उदेतु शं नश्चतस्र प्रदिशो भवन्तु शं न पर्वता
ध्रुवयो भवन्तु शं न सिन्धव शमु सन्त्वाप ॥ ८ ॥
शं नो अदितिर्भवतु व्रतेभि शं नो भवन्तु मरुत
स्वर्का । शं नो विष्णु शमु पूषा नो अस्तु शं नो
भवित्र शम्वस्तु वायु ॥ ९ ॥ शन्नो देव सविता
त्रायमाण शं नो भवन्तूषसो विभाती । शं न
पर्जन्यो भवतु प्रजाभ्य शं न क्षेत्रस्य पतिरस्तु
शम्भु ॥ १० ॥ शं नो देवा विश्वदेवा भवन्तु शं
सरस्वती सह धीभिरस्तु । शमभिषाच शमु रातिषाच
शं नो दिव्या पार्थिवा शं नो अप्या ॥ ११ ॥ शं
न सत्यस्य पतयो भवन्तु शं नो अर्वन्त शमु सन्तु
गाव । शं न ऋभव सुकृत सुहस्ता शं नो भवन्तु
पितरो हवेषु ॥ १२ ॥ शं नो अज एकपाद्देवो अस्तु

शन्नोऽहिर्बुध्न्य शं समुद्र । शं नो अपानपात्पेरुरस्तु शं न पृश्निर्भवतु देवगोपा ॥ १३ ॥ ऋ० म ७ । सू० ३५ । म० १–१३ ॥

इन्द्रो विश्वस्य राजति शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ॥ १४ ॥ शं नो वात पवतां शं नस्तपतु सूर्य । शं न कनिक्रदेव पर्जन्यो अभि वर्षतु ॥ १५ ॥ अहानि शं भवन्तु न शं रात्री प्रतीधीयताम् । शं न इन्द्राग्नी भवतामवोभि शं न इन्द्रा वरुणा रातहव्या । शन्न इन्द्रापूषणा वाजसातौ शमिन्द्रासोमा सुविताय शं यो ॥ १६ ॥ शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शंयोरभिस्रवन्तु न ॥ १७ ॥ द्यौ शान्तिरन्तरिक्षं शान्ति पृथिवी शान्तिराप शान्तिरोषधय शान्ति । वनस्पतय शान्तिर्विश्वेदेवा शान्तिर्ब्रह्म शान्ति सर्वं शान्ति शान्तिरेव शान्ति सा मा शान्तिरेधि ॥ १८ ॥ तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् । पश्येम शरद शत जीवेम शरद शतं शृणुयाम शरद शत प्रब्रवाम शरद शतमदीना स्याम शरद शत भूयश्च शरद शतात् ॥ १९ ॥ यजु अ० ३६ । मन्त्र ८ । १० । ११ । १२ । १३ । २४ ॥

यज्जाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदु सुप्तस्य तथैति । दूरंगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मन शिवसंकल्प

मस्तु ॥ २० ॥ येन कर्माण्यपसो मनीषिणो यज्ञे कृण्व-
न्ति विदथेषु धीराः । यदपूर्वं यक्षमन्तः प्रजानां तन्मे
मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ २१ ॥ यत्प्रज्ञानमुत चेतो
धृतिश्च यज्ज्योतिरन्तरमृतं प्रजासु । यस्मान्न ऋते
किञ्चन कर्म क्रियते तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु
॥ २२ ॥ येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत्परिगृहीतममृतेन
सर्वम् । येन यज्ञस्तायते सप्तहोता तन्मे मनः शिवसं
कल्पमस्तु ॥ २३ ॥ यस्मिन्नृचः साम यजूंषि यस्मि-
न्प्रतिष्ठिता रथनाभाविवाराः । यस्मिंश्चित्तं सर्वमोतं
प्रजानां तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥ २४ ॥ सुषार-
थिरश्वानिव यन्मनुष्यान्नेनीयतेऽभीशुभिर्वाजिन इव ।
हृत्प्रतिष्ठं यदजिरं जविष्ठं तन्मे मनः शिवसंकल्प
मस्तु ॥ २५ ॥ यजु० अ० ३४ । मन्त्र १-६ ॥

१ २ ३ ३ १ २ ३ १ २२ १ २ ३
स नः पवस्व शं गवे शं जनाय शमर्वते । शं राजन्
१ २
न्नोषधीभ्यः ॥२६॥ साम० उत्तरार्चिके० प्रपा०१ । मन्त्र १॥
अभयं नः करत्यन्तरिक्षमभयं द्यावापृथिवी उभे इमे ।
अभयं पश्चादभयं पुरस्तादुत्तरादधरादभयं नो अस्तु
॥२७॥ अभयं मित्रादभयममित्रादभयं ज्ञातादभयं परो
क्षात् । अभयं नक्तमभयं दिवा नः सर्वा आशा मम मित्रं
भवन्तु ॥२८॥ अथर्व० का० १९ । सू० १५ । मं० ५ । ६ ॥

इति शान्तिप्रकरणम् ॥

રાત્રે વ્હેલા જે સૂઇ, વ્હેલા ઊઠે વીર
બળ બુદ્ધિ બહુ ધન વધે, સુખમા રહે શરીર